

**VOKAL PEDAGOGLARINING ESTRADA IJROCHILIGINI
RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI: METODIKALAR VA YONDASHUVLAR
(xitoy va o'zbek ijrochilik maktablari misolida)**

Diliyaer Dilimulati

O'zbekiston davlat konservatoriyasi huzuridagi

Botir Zokirov nomidagi Milliy estrada san'ati instituti 2 kurs magistranti

Zokirov A.R.

Ilmiy rahbar: Musiqiy nazariy va tarixiy fanlar kafedrasida

dotsenti v.b

Anotatsiya: *Ushbu maqolada Xitoyning yetakchi Musiqa Oliy ta'lim va O'zbekistondagi Musiqa va san'at oliy ta'lim muassasalaridagi o'qitish uslublari va resurslar qo'llab-quvvatlovi va tahlili tizimli o'rganilgan.*

Kalit so'zlar: *estrada, guruhli darslar, ijodiy faoliyat, etnik tarkib, melezmatik, an'anaviy musiqa, folklor estrada, pedagogik vokal, psixologik va ijodiy faoliyat.*

Bugungi kunda Xitoy musiqa ta'lim tizimida Xitoy musiqa akademiyasi, Shinjon san'at instituti, Markaziy millatlar universiteti kabi oliy o'quv yurtlari professional musiqachilarni tayyorlashda muhim rol o'ynamoqda. Garchi ushbu institutlar geografik joylashuvi, etnik tarkibi va tarixiy rivojlanishi jihatidan farqlansa-da, ularning barchasi talabalarni har tomonlama rivojlantirish uchun o'ziga xos ta'lim metodlari va resurslar bilan xizmat qilmoqda. Avvalo, ta'lim uslublari e'tibor qaratsak, bu oliygohlar asosan "kichik guruhli darslar" va "jamoaviy mashg'ulotlar"ni uyg'unlashtirishga asoslangan tizimni qo'llaydi. Masalan, Xitoy musiqa akademiyasi an'anaviy va zamonaviy pedagogika yondashuvlarini uyg'unlashtirgan holda, ustoz-shogird an'anasi asosidagi individual darslarga alohida e'tibor beradi. Shu bilan birga, musiqa nazariyasi, musiqa tarixi, ko'rish orqali kuylash va eshitish qobiliyatini rivojlantirish kabi jamoaviy darslar ham olib boriladi. Markaziy millatlar universiteti esa an'anaviy o'qitish uslublari saqlagan holda, turli etnik guruhlarining musiqa madaniyatini o'quv dasturlariga tatbiq etadi va ayniqsa milliy musiqiy merosni zamonaviy ta'limda saqlash va rivojlantirishga e'tibor beradi. Shinjon san'at instituti esa hududiy etnik xususiyatlarni kuchli ta'kidlab, uyg'un, qozoq, mo'g'ul kabi xalqlarning musiqa merosini vokal va cholg'u darslariga chuqur singdiradi hamda o'ziga xos mahalliy ta'lim tizimini shakllantirgan. Shuningdek, resurslar bilan ta'minlash borasida har bir oliygohning o'ziga xos afzalliklari mavjud. Xitoy musiqa akademiyasi mamlakat miqyosida yetakchi bo'lgan musiqa kutubxonasi, ovoz yozish studiyasi, kontsert zali va ko'p funksiyali mashg'ulot xonalariga ega bo'lib, zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlangan. Bu esa talabalar uchun sifatli amaliyot va yozuv imkoniyatlarini yaratadi. Markaziy millatlar universiteti o'zining etnologiya sohasi bo'yicha salohiyatiga tayanib, boy milliy musiqa arxivlari va nomoddiy madaniy merosni asrash bo'yicha ilmiy markazlarga ega. Bu talabalar uchun tadqiqotlar va

ijodiy ishlar uchun boy ilhom manbai hisoblanadi. Shinjon san'at instituti esa ayniqsa sahna amaliyotini rivojlantirishga urg'u beradi — institut doirasida musiqa festivallari, konsert mavsumlari, hududiy gastrol safarlari tashkil etilib, talabalar sahna ko'nikmalarini va jamiyatga moslashuvchanligini oshirib boradi.

Xulosa qilib aytganda, mazkur musiqa oliygohlari o'z yo'nalishlariga qarab ixtisoslashgan bo'lsa-da, barchasi "shaxsiy xususiyatlardan kelib chiqib o'qitish, o'ziga xoslikni ta'kidlash" tamoyiliga amal qiladi. Boy ta'lim resurslari va etnik madaniyatlarning xilma-xilligini uyg'unlashtirgan holda, ular talabalar uchun keng imkoniyatli rivojlanish maydonini yaratmoqda. Globalizatsiya va mahalliylik bir paytda mavjud bo'lgan bugungi davrda, ushbu ta'lim muassasalari o'ziga xos yondashuvlar orqali Xitoy musiqa ta'limining professionalligi va xilma-xilligini uzluksiz rivojlantirib bormoqda.

O'zbekiston davlat konservatoriyasi huzuridagi Botir Zokirov nomidagi Milliy estrada san'ati instituti estrada san'ati bo'yicha yetakchi oliy ta'lim tashkilotlaridan biri hisoblanadi. Ushbu ta'lim dargohida milliy va zamonaviy estrada san'atini professional tarzda o'qitilishiga alohida e'tibor beriladi. Botir Zokirov ijodiy me'rosi va ijro uslublari o'rganish o'quv dasturlariga kiritilgan. O'zbekistonda musiqa institutlari, jumladan, O'zbekiston davlat konservatoriyasi, Nukus, Andijon, Farg'ona kabi hududiy san'at institutlari, mamlakatda professional musiqa ta'limi va estrada ijrochiligining rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Bu institutlarda estrada yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarga nazariy va amaliy bilimlarni uyg'unlashtirish imkonini beruvchi keng ko'lamlil resurslar taqdim etiladi. Institutlar zamonaviy ovoz yozish studiyalari, sahna mashg'ulot zallari, konsert zallari, musiqa texnologiyalari laboratoriyalari bilan jihozlangan. Talabalar uchun muntazam ustoz-shogird an'anasi asosidagi yakka mashg'ulotlar, jamoaviy ansambl darslari, sahna madaniyati va artistik harakat bo'yicha darslar tashkil etiladi. Bundan tashqari, talabalar har yili o'tkaziladigan konsertlar, festivallar, ijodiy kechalar orqali o'z ijodiy salohiyatlarini namoyon etish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Vokal pedagoglarining estrada ijrochiligini rivojlantirishdagi roli ayniqsa muhimdir. Ular nafaqat texnik vokal ko'nikmalarini shakllantirish, balki sahnadagi harakat, emotsional ifoda, repertuar tanlash va sahna imijini yaratishda ham muhim metodik ko'mak beradilar. Estrada san'atining o'ziga xosligi – jonli ijro, tinglovchi bilan bevosita aloqa va milliy hamda zamonaviy ohanglarning uyg'unligidir. Shu sababli, vokal pedagoglari estrada ijrochilarini har tomonlama rivojlantirish – ovoz imkoniyatlarini ochish, ifodaviylikni oshirish, sahna nutqini boyitish yo'nalishida izchil ish olib boradilar.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston musiqa institutlari tomonidan yaratilayotgan shart-sharoitlar va pedagoglarning fidokorona mehnati natijasida estrada yo'nalishida iste'dodli, professional ijrochilar yetishib chiqmoqda. Bu esa mamlakatimizda estrada san'atining sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yu. Turayev. "XX asr ozbek estrada qo'shiqlari", T., «Musiqqa», 2016.
2. Amanullayeva D. Pedagogik repertuarni o'rganish. Darslik. 2022. Elektron
3. Интернет сайтлари
<https://api.ziyonet.uz/uploads/books/1340894/6079423846b2f.pdf>
<https://uz.wikipedia.org/wiki/Estrada>